

Edgaras BOLŠAKOVAS
Vilnius

SLYVA

Kartkartėmis prieš gaidžiui pragiedant savo giesme, troba išsiduodavo apie artėjančios šilumos džiaugsmą. Kuomet pirmieji saulės spinduliai prasikaldavo pro rymančią svieto liniją, prasidėdavo keistas šiugždesių koncertas. Varlė sujudinanti šlapios žolės stabarą, nuo pečiaus nukritęs nematomas gyvis, paskutiniai pakabinto varškės sūrio lašai, kapsantys į ažuolinę tešlos blėką. Žinoma, aiškiausiai dienos pradžia išduodavo kutenanti šiluma – šviesos spindulys nusileidęs ant ūsų niekada neprarado pirmojo bučinio jaudulio, paslaptinai kvepiančio palytėjimo. Deja, Česlovui Leleckui jau senokai šio malonumo patirti nebetenka – prieš kelis metus pasodinta slyva tvirtai įsikibo į žemiškąjį pamatą ir dalinai išpildė Česlovo pačios pranašystę – neva gerai sutvirtins po langais esančią molingą, nuo stogo krentančiais lietaus lašais pastoviai tręšiamą žemę. Slyvmedis išbujojo, per metus išskėtė savo galingas šakas, tik dar šiek tiek, ir pradės rieškutėmis krauti savo vaisius. Nors ir ilgai ginčijosi su savo pačia dėl medžio, jam, sodybos gospadoriui, teko nusileisti. Gospadinė gera moteris yra, ir ne ką prastesnė motina jų vienturtei dukrytei Mildai – mislydavo jis. Tik kartais užsispyrus kaip išžiūdęs asilas. Tai netrukė jo gerbūviui, tik karts nuo karto primindavo žmogiškųjų planų ribas. Ir nors Leleckas gailiai prisimindavo brėkstančios saulės pasisveikinimą, giliai širdyje žinojo dėl ko tąsyk savo pačiai nusileido.

Gyveno jų šeima tolokai nuo artimiausio Musninkų kaimo, dvikiemyje. Į kelią išeinančias vežėčias jam teko dalintis su tokiu atvykėlių Kazimieru Sanovabyčiumi. Prieš tai Sanovabyčiaus sodyba priklausė tolimiems giminaičiams Klipčiams. Geri ir dorūs kaimynai tai buvo. Tačiau didžiojo karo metu, vienintelis likęs Klipčių šeimos sūnus žuvo. Iš didelio sielvarto, greitai ir patys Klipčiai iškeliavo anapilin. Neaišku kaip, testamentu ar sandėrio būdu, minima sodyba pateko Sanovabyčiaus nuosavybėn. Savaime tai nėra nieko blogo, ir nuo naujojo kaimyno įsikėlimo pradžios, pašalinio žvilgsnis nebūtų pamatęs nieko nedraugiško. Šaltukas nusileido tik po keliu metu bendrabūvio, kuomet Sanovabyčius paprašė Leleckų vienturtės dukters rankos. Pagyvenęs, praplikęs, vidutinės prabos ūkininkas, su neaiškiomis ištakomis, vargu ar galėjo įtikinti Leleckams. O tiksliau Leleckui. Nes tai, tiesa pasakius, buvo vienintelis kartas kuomet Česlovas krauju ir nagais, kovojo už savo gimdytojo teisę išleisti dukrą už tinkamo žento. Per barnius, ašaras ir kraują, pirmą ir vienintelį kartą savo ilguose vedybiniuose metuose, Česlovas nenusileido savo žmonai svarbiame ginče. Dėl būsimo žento Leleckas buvo pasiruošęs ir galą gauti. Ir nors kiek Leleckienė maldavo sutikti su Sanovabyčiaus pasiūlymu, Česlovo ausų ta graudi daina nepasiekė. Nuo to sykio, taip abidvi sodybos ir gyveno, tarsi takeliu skiriančias jas, tuntas juodų kačių lenktyniautų. Tad ir kerojanti slyva, lyg nebylus žmonelės priekaištas, amžinai atėmė rytinius saulės bučinius. Tai ir buvo vienintelė, sunkiai besiranganti pro miego patalus, Lelecką aplankiusi mintis. Vėliau jo puodynė prisipildys darbų ruošos, gyvulių priežiūros, rūpesčio dėl ateities ir kitais buities aidais. Tačiau tas švelnus būties potyris, kad ir užguitas augančio šešėlio, gailiai primins apie save kiekvieną ateinančią dieną, prieš pat brėkstanti rytą.

Ilgai netrukus, ir į Leleckų sodybą atėjo karas. Ne pabūklų ar naikintuvų pavidalu, bet penkiomis žmogiškomis būtybėmis. Nors Leleckas ir vylėsi, kad dėka savo nuošalumo ir užkaborykštės, jų sodyba

paliks nepaliesta karo siautulio, vienas iš paskutinių rudens vakarų parodė kitaip. Šeima iš penkerių, užklydo pas Leleckus tikėdamasi trumpaus atokvėpio ir galbūt šiltos nakvynės savo kelyje kuo toliau nuo Musninkų kaimo, kuriame jie manė, kad žydų laukia baisus likimas. Leleckai neatsakė jiems tą naktį nakvynės. Ir kitą naktį neatsakė. Ir sekančia savaitę sodyboje prasidėjo darbai. Niekas iš kaimo gyventojų apie juos nežinojo, nes jie vykdavo naktimis. Naktimis buvo kasama didžiulė duobė, kuri vėliau taps saugiu bunkeriu Šapirų šeimai. Ir tai, kas turėjo tapti vienos nakties pažintimi, tapo mėnesius trukusią partnerystę. Vokiečiai tik kartą, išgąsdindami Leleckus, tekini dviračiais, užsuko į sodybą. Ir ieškojo jie ne pasislėpusios žydų šeimos, bet stiklinės pieno. Pieno stiklinėms ištuštėjus, išgąstis dingo. Ir kuomet atrodė, kad žiema sulauks senatvės, kuomet pavasaris greit pabudins šviesaus rytojaus viltis, kuomet Šapirai šimtus kartų širdingai padėkoję išvyko, į sodybą užėjo rusų kareiviai. Avėdami skirtingų dydžių aulinius, sulopytais paltais ir suplyšusiomis kepurėmis, rusų kareiviai apkaltino Lelecką slėpus vokiečių kareivius. O per akimirką rastas eglėšakiais ir malkomis paslėptas bunkeris tapo tvirtu įrodymu, paneigiančiu visus Lelecko neigimus, aiškinimus ir maldavimus. Česlovui Leleckui ta gūdi žiema buvo kaip niekad ilga ir svetima. Jinai truko penkiolika metų, atšiauriuose Magadano pakraščiuose. Ir visus tuos penkiolika metų, Leleckas atsikeldavo laižydamas ūsus. Tačiau to rytinio, užburtai malonaus saulės sukkelto dilgčiojimo jis nei karto taip tenais ir nepatyrė.

Keista, tačiau vienintelis dalykas bylojęs apie penkiolika metų nebūties, buvo pats Leleckas. Žolės stiebeliai maloniai šaldė pėdas, vištoms vis dar nepasisekdavo peršokti gardo, šunų skalyjimas taip pat skvarbiai aidėdavo per sodybas valdas. Leleckų sodyba buvo tokia pat graži, jauki, pasakiška kaip ir prieš tą ilgą, berods amžių trukusią žiemą. Leleckui suspaudė širdį dėkingumas, pagalvojus kiek daug visko teko iškęsti jo pačiai, jo mylimukei. Ir štai, po penkiolikos metų nebūties, jis pagaliau grįžta namo. Tačiau ženklų apie praėjusį šį kraštus siaubą, apstu. Vieškelis, kuriame du pakinkyti vežimai vargais negalais prasilenkdavo, išbjaurotas negyvu asfaltu. Sodyba, Sanovabyčiaus turėta - apleista, kiauru stogu ir išvogtu klėčiu. Pasibaigus karui, po apylinkes pasklido žinia, kad Sanovabyčius paskundė Lelecką vietinei tarybų valdžiai dėl vokiečių kareivių slėpimo. Ėjo kalbos, kad netgi nubraižęs sodybos planą, su pažymėtu X ant menamo bunkerio. Šis gandas nuėjo ir iki partizanų. Palaukę, kol pasibaigs šventmetis, Sanovabyčius buvo išvežtas į mišką ir nudėtas kaip šuva. Nei antkapio, nei kryžiaus. Ar taip iš tikrųjų buvo – sunku pasakyti. Bet, kad tokios jau poringės vaikščiojo iš lūpų į lūpas, tai gryna tiesa.

Tačiau šie ir kiti įvykiai Lelecko makaulėje vietos nerado. Leleckui svarbu buvo viena – neapsiverkti prieš pačią ir dukrelį. Reikia pripažinti, šią kovą Leleckas triuškinančiai pralaimėjo. Kai atvykęs pamatė savo moterišką, savo svajonių ir sapnų moterį, jos prabaltavusius plaukus ir sunkią eisena. Leleckas pravirko. Kai pamatė savo vienturtės Mildutės subrendusį ir tvirtą veidą, su tokiomis pat žydromis akimis kurias prisiminė iš jos vaikystės, Leleckas pravirko. Kai Milda pradėjo kviesti kažką, ir kai savo pavargusiomis akimis pamatė, iš trobos kampo išlendantį jau pradėjusį kresti jaunuolį, kurio pirmas žodis atkišus pasisveikinimui ranką buvo – Česlovas, Leleckas neišlaikė. Griuvo ant kelių ir pradėjo raudoti. Raudėjo taip ilgai, kaip tik baisiai prasikaltę gali raudoti. Tačiau šeimynos bučiniai ir glebėsčiavimai apmažino širdgėlą, ir visi patraukė šventinių pietų. Leleckų šeimyna, šventinius pietūs baigė valgędami naminį sūrį, patiektą su slyvų uogienę. Kurios skonis, jau veik užmirštas, priminė bundančios saulės spindulius
